

دانشگاه تهران

پردیس قم

دانشکده مدیریت

عنوان:

بررسی رابطه بین معنویت در محیط کار و تعهد کاری کارکنان در بانک سامان

استاد راهنما: دکتر غلامرضا جندقی

استاد مشاور: دکتر حسن زارعی متین

دانشجو: افسانه حقیقی

رساله برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در

رشته مدیریت دولتی گرایش تشکیلات و روش ها

تابستان 1388

تقدیم به:

مادر مهربانم، او که زندگی را در ژرفای فداکاریش معنا کردم و استقامت را از چهره صبورش آموختم.

پدرم بزرگوادم، او که کوشید تا بیاسایم، و رنج کشید تا بیارامم، صبر و بردباریش تکیه گاهم و روح بزرگش افتخار و تداوم سایه اش آرزویم است.

همسرم، آنکه با وجودش رنگ تازه ای به زندگی ام بخشیده است، به پاس تمام محبت هایش، که بی دریغ است و نشانه یکرنگی و همراهی.

« و ما توفیقی الا بالله علیه توکلت و الیه اُنیب »

« در هر کاری از خدا توفیق می طلبم ، بر او توکل می کنم و به درگاه او پناه می برم »

تقدیر و تشکر :

از تمامی اساتید ارجمند که در طول مدت تحصیل در مقطع کارشناسی ارشد از محضرشان کسب فیض و علم نموده ام ، بویژه از استاد راهنمای محترم این پژوهش جناب آقای دکتر غلامرضا جندقی که بزرگوارانه زحمت انجام این مسئولیت را تقبل فرمودند و در همه حال بدون کمترین محدودیتی وقت گرانبهای خود را در اختیار بنده گذاشتند و همچنین استاد محترم مشاور این پژوهش جناب آقای دکتر حسن زارعی متین که در طول مراحل تحقیق همواره از راهنماییهای ارزنده شان بهره بردم ، صمیمانه و متواضعانه تشکر و قدردانی می کنم .

همچنین از مسئولین محترم دانشکده مدیریت که در طول مدت تحصیل کمال همکاری را در زمینه مطالعه و پژوهش با اینجانب داشته اند ، نهایت تشکر و سپاسگزاری را ابراز می نمایم .

در پایان از زحمات خانم فاطمه بهادری و جناب آقای علی حمیدی زاده که در تمام طول تحصیل مرا یاری نمودند، کمال قدردانی را دارم.

افسانه حقیقی

شهریور ۱۳۸۸

چکیده

هدف اصلی این تحقیق بررسی رابطه بین معنویت در کار و تعهد سازمانی کارکنان می باشد. برای این منظور دو پرسشنامه برای سنجش معنویت در کار و سنجش میزان تعهد سازمانی در نظر گرفته شد. معنویت در کار در بر دارنده سه بعد کار با معنی، حس اجتماعی بودن و تطابق ارزش ها می باشد. جامعه آماری کارکنان ستادی بانک پاسارگاد در شهر تهران می باشد که از بین آنها و به روش نمونه گیری تصادفی تعداد ۸۴ نفر انتخاب شدند.

پس از جمع آوری و تحلیل پرسشنامه ها به کمک نرم افزار SPSS نتایج تحقیق مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاصل نشان داد که رابطه معناداری بین ابعاد حس اجتماعی بودن و تطابق ارزش ها با تعهد سازمانی وجود دارد در نهایت بین معنویت در کار و تعهد سازمانی نیز رابطه معناداری حاصل شد.

واژه های کلیدی: معنویت در کار^۱، کار با معنی^۲، حس اجتماعی بودن^۳، تطابق ارزش ها^۴، تعهد

سازمانی

¹ Workplace spirituality

² Meaningful work

³ Sense of community

⁴ Alignment with organization values

فهرست مطالب

عنوان	صفحه
فصل اول: کلیات تحقیق	۱
۱-۱ مقدمه	۲
۲-۱ بیان مسئله	۲
۳-۱ اهمیت تحقیق	۳
۴-۱ ضرورت تحقیق	۴
۵-۱ اهداف تحقیق	۵
۱-۵-۱ هدف اصلی	۵
۲-۵-۱ اهداف فرعی	۵
۶-۱ سوال تحقیق	۵
۷-۱ فرضیه های تحقیق	۵
فرضیه اهم:	۵
فرضیه های فرعی:	۵
۸-۱ روش تحقیق	۶
۹-۱ قلمرو تحقیق	۶
۱-۹-۱ قلمرو موضوعی	۶
۲-۹-۱ قلمرو مکانی	۶
۳-۹-۱ قلمرو زمانی	۶
۱۰-۱ جامعه آماری	۶
۱۱-۱ روش نمونه گیری	۷
۱۲-۱ روش گردآوری اطلاعات	۷
۱۳-۱ طبقه بندی و تجزیه و تحلیل داده ها	۷
۱۴-۱ تعریف واژگان و اصطلاحات کلیدی	۷

۸.....	فصل دوم: ادبیات تحقیق
۹.....	پیشگفتار
۱۰.....	مقدمه
۱۰.....	تاریخچه معنویت
۱۱.....	چرا معنویت را تعریف میکنیم؟
۱۲.....	تعریف معنویت
۱۴.....	رویکردهای مختلف معنویت
۱۴.....	رویکرد درون‌گرا / متافیزیکی
۱۵.....	رویکرد دینی
۱۶.....	رویکرد اگزیستانسیالیستی / سکولار
۱۶.....	رویکرد مخالفان معنویت
۱۸.....	دین و معنویت
۱۹.....	اخلاق و معنویت:
۲۰.....	معنویت در کار
۲۰.....	رویکردهای مختلف معنویت در محیط کار
۲۲.....	مدل معنویت در کار ارائه شده توسط میلین
۲۳.....	کار معنادار:
۲۳.....	حس اجتماعی بودن:
۲۴.....	تطابق با ارزشهای سازمانی:
۲۵.....	مقدمه
۲۵.....	تعریف تعهد سازمانی
۲۷.....	دو دیدگاه درباره تعهد سازمانی
۳۰.....	اهمیت تعهد سازمانی
۳۱.....	پیش شرطها یا عوامل تعیین کننده تعهد سازمانی
۳۱.....	عوامل مؤثر بر تعهد رفتاری
۳۲.....	الف) قابلیت مشاهده
۳۲.....	ب) صراحت

۳۲	ج) تغییر ناپذیری رفتار
۳۳	د) خواست و اراده شخص
۳۳	عوامل مؤثر بر تعهد سازمانی
۳۳	الف) ویژگیهای شخصی مؤثر بر تعهد سازمانی
۳۴	ب) خصوصیات شغلی و تعهد سازمانی
۳۵	ج) تأثیر روابط گروهی و رابطه با رهبر بر تعهد سازمانی
۳۵	د) ویژگیهای سازمان و تعهد سازمانی
۳۶	ه) وضعیت نقش و تعهد سازمانی
۳۶	فرایند ایجاد تعهد سازمانی
۳۶	مأموریت و ایدئولوژی
۳۶	مأموریت کاریزماتیک
۳۷	استخدام مبتنی بر ارزش
۳۷	سنت سازی
۳۷	تضمین عدالت سازمانی
۳۷	ایجاد حس یگانگی
۳۷	پیشرفت کارکنان
۳۸	دو رویکرد در مورد تعهد سازمانی
۳۹	تمایل باطنی به تعهد سازمانی
۴۰	اجزای تمایل باطنی به تعهد سازمانی
۴۱	کانونهای تعهد
۴۱	۱. دیدگاه ریچرز
۴۱	۲. دیدگاه هرسی و بلانچارد
۴۲	۳. دیدگاه بکر و ییلینگس
۴۳	تعهد سازمانی مفهوم یک بعدی یا چندبعدی؟
۴۴	الگوهای چندبعدی
۴۴	مدل اریلی و چتمن:
۴۵	مدل آنجل و پری:

۴۵	مدل سه رکنی تعهد مدل مارتین و نیکولاس
۴۶	مدل سه بخشی تعهد سازمانی مدل آلن و مییر
۴۷	تعهد عاطفی
۴۷	تعهد مستمر
۴۷	تعهد هنجاری یا تکلیفی
۴۷	مدل مایر و شورمن:
۴۸	مد پنبلی و گولد:
۴۹	پیشینه
۴۹	میلیمان و همکاران ۲۰۰۳
۴۹	ارمنیو و میگوئل پینا ۲۰۰۸
۴۹	معنویت در کار
۴۹	میتروف و دنتون ۱۹۹۹
۵۰	اشماس وداچن ۲۰۰۰
۵۰	کینجرسکی و اسکرپنیک ۲۰۰۴
۵۰	رستگار ۱۳۸۵
۵۱	فتاحی ۱۳۸۶
۵۱	موسوی ۱۳۸۸
۵۱	تعهد سازمانی
۵۱	مودی و همکاران ۱۹۸۲
۵۲	ماتیو و زاجاک ۱۹۹۰
۵۳	اردهیم، وانگ و زیکار ۲۰۰۵
۵۴	مدل مفهومی تحقیق
۵۵	مدل معنویت در کار، ارائه شده توسط میلیمن
۵۵	مدل سه بخشی تعهد سازمانی مدل آلن و مییر
۵۷	فصل سوم: روش تحقیق
۵۸	۳- ۱ مقدمه

۲-۳	روش تحقیق	۵۸
3-3	جامعه آماری	۵۸
۴-۳	روش نمونه‌گیری و حجم نمونه	۵۹
۵-۳	متغیرهای تحقیق	۵۹
۶-۳	نحوه‌ی اندازه‌گیری متغیرها	۶۰
۱-۶-۳	پرسشنامه‌های تحقیق	۶۰
۱-۱-۶-۳	روایی پرسشنامه‌ها	۶۱
۲-۱-۶-۳	پایایی پرسشنامه‌ها	۶۲
۲-۳	روش تجزیه و تحلیل داده‌ها	۶۳

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها		
۱-۴	مقدمه	۶۴
۲-۴	تجزیه و تحلیل توصیفی داده‌ها	۶۶
۱-۲-۴	آمار توصیفی متغیرهای جمعیت‌شناسی	۶۶
۱-۱-۲-۴	توزیع فراوانی نمونه از نظر جنسیت	۶۶
۲-۱-۲-۴	توزیع فراوانی نمونه از نظر سابقه کار	۶۷
۳-۱-۲-۴	توزیع فراوانی نمونه از نظر وضعیت تاهل	۶۸
۴-۱-۲-۴	توزیع فراوانی نمونه از نظر سطح تحصیلات	۶۹
۲-۲-۴	آمار توصیفی متغیرهای تحقیق	۷۰
۱-۲-۴	بررسی میانگین ابعاد متغیر معنویت در کار	۷۰
۲-۲-۴	بررسی میانگین متغیرهای معنویت در کار و تعهد سازمانی	۷۱
۳-۴	تجزیه و تحلیل استنباطی داده‌ها	۷۲
	آزمون فرضیات تحقیق	۷۲
	آزمون فرضیه‌ی مهم	۷۲
	آزمون فرضیات فرعی	۷۳
	فرضیه فرعی اول	۷۳
	فرضیه فرعی دوم:	۷۴

۷۵	فرضیه فرعی سوم:.....
۷۷	۲-۳-۴ یافته های جانبی
۷۷	۱-۲-۳-۴ رتبه بندی ابعاد معنویت در کار.....
۷۸	۲-۲-۳-۴ بررسی تاثیر جنسیت بر میزان معنویت در کار
۷۹	۳-۲-۳-۴ بررسی تاثیر وضعیت تاهل بر میزان معنویت در کار
۸۰	۴-۲-۳-۴ بررسی تاثیر سابقه بر میزان معنویت در کار
۸۱	۵-۲-۳-۴ بررسی تاثیر تحصیلات بر میزان معنویت در کار.....

فصل پنجم: نتایج و پیشنهادات ۸۳

۸۴	۱-۵ مقدمه
۸۴	۲-۵ طرح مجدد مساله پژوهش
۸۵	۳-۵ نتیجه گیری
۸۵	۱-۳-۵ نتایج بدست آمده از آمار توصیفی
۸۵	۱-۱-۳-۵ متغیرهای جمعیت شناختی
۸۶	۲-۱-۳-۵ بررسی متغیرهای تحقیق
۸۷	۲-۳-۵ نتایج بدست آمده از آمار استنباطی
۸۷	۱-۲-۳-۵ نتایج بدست آمده از آزمون فرضیه ها.....
۸۷	۱-۱-۲-۳-۵ آزمون فرضیه فرعی اول:.....
۸۹	۲-۱-۲-۳-۵ آزمون فرضیه فرعی دوم:
۹۰	۳-۱-۲-۳-۵ پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه فرعی دوم:
۹۰	۴-۱-۲-۳-۵ آزمون فرضیه فرعی سوم
۹۱	۵-۱-۲-۳-۵ پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه فرعی سوم:.....
۹۱	۶-۱-۲-۳-۵ آزمون فرضیه اهم:.....
۹۲	۷-۱-۲-۳-۵ پیشنهادهای مبتنی بر فرضیه اهم:
۹۴	۴-۵ نتایج بدست آمده از آزمونهای جانبی
۹۴	۵-۵ پیشنهاد برای تحقیقات بعدی
۹۵	۶-۵ موانع و محدودیت های تحقیق

۹۶ فهرست منابع
۹۷ منابع فارسی
۹۸ منابع لاتین
۱۰۲ ضمائم
۱۱۰ چکیده انگلیسی

فهرست جداول

جدول ۱-۴ توزیع فراوانی نمونه از نظر جنسیت	۶۶
جدول ۲-۴ توزیع فراوانی نمونه از نظر سابقه کار	۶۷
جدول ۳-۴ توزیع فراوانی نمونه از نظر وضعیت تاهل	۶۸
جدول ۴-۴ توزیع فراوانی نمونه از نظر سطح تحصیلات	۶۹
جدول ۵-۴ میانگین ابعاد متغیر معنویت در کار	۷۰
جدول ۶-۴ میانگین متغیرهای تحقیق	۷۱
جدول ۷-۴ نتیجه آزمون همبستگی پیرسن برای فرضیه اصلی	۷۳
جدول ۸-۴ نتیجه آزمون همبستگی جزئی برای فرضیه ۱	۷۴
جدول ۹-۴ نتیجه آزمون همبستگی جزئی برای فرضیه ۲	۷۵
جدول ۱۰-۴ نتیجه آزمون همبستگی جزئی برای فرضیه ۳	۷۶
جدول ۱۱-۴ نتیجه آزمون تحلیل واریانس فریدمن برای رتبه بندی ابعاد معنویت در کار	۷۷
جدول ۱۲-۴ معنی داری آزمون فریدمن برای رتبه بندی ابعاد معنویت در کار	۷۷
جدول ۱۳-۴ نتیجه آزمون تعقیبی تحلیل واریانس فریدمن برای رتبه بندی ابعاد معنویت در کار	۷۸
جدول ۱۵-۴ نتیجه آزمون میانگین دو گروه مستقل برای بررسی تاثیر جنسیت بر میزان معنویت در کار	۷۹
جدول ۱۷-۴ نتیجه آزمون میانگین دو گروه مستقل برای بررسی تاثیر وضعیت تاهل بر میزان معنویت در کار	۸۰
جدول ۱۸-۴ نتیجه آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای بررسی تاثیر سابقه بر میزان معنویت در کار	۸۱
جدول ۱۹-۴ نتیجه آزمون آنالیز واریانس یک طرفه برای بررسی تاثیر تحصیلات بر میزان معنویت در کار	۸۲
جدول ۱-۵ میانگین ابعاد متغیر معنویت در کار	۸۶
جدول ۲-۵ میانگین متغیرهای تحقیق	۸۷
جدول ۳-۵ جدول نتایج آزمون فرضیه ها	۹۱

فهرست اشکال

- شکل ۱-۲ مفهوم سازی معنویت در محیط کار در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی ۲۳
- شکل ۲-۲ رویکرد نگرشی به تعهدسازمانی ۳۸
- شکل ۳-۲ رویکرد رفتاری به تعهد سازمانی ۳۹
- شکل ۴-۲ تعهدات پنج گانه ۴۱
- شکل ۵-۲ مدل تعهد جزئی و کلی ۴۳
- شکل ۶-۲ ابعاد تعهدسازمانی از دیدگاه آلن و می یر ۴۷
- شکل ۷-۲ عوامل مؤثر و نتایج تعهد سازمانی ۵۲
- شکل ۸-۲ عوامل ضروری، عوامل همبسته و پیامدهای تعهد سازمانی ۵۳
- شکل ۹-۲ مدل مفهومی تحقیق ۵۴
- شکل ۱۰-۲ مفهوم سازی معنویت در محیط کار در سه سطح فردی، گروهی و سازمانی ۵۵
- شکل ۱-۵ مدل اصلاح شده آزادی معنوی ۹۳

فهرست نمودارها

- نمودار (۴-۱): توزیع فراوانی نمونه از نظر جنسیت ۶۶
- نمودار (۴-۲): توزیع فراوانی نمونه از نظر سابقه کار ۶۷
- نمودار (۴-۳): توزیع فراوانی نمونه از نظر وضعیت تاهل ۶۸
- نمودار (۴-۴): توزیع فراوانی نمونه از نظر سطح تحصیلات ۶۹
- نمودار (۴-۵): میانگین ابعاد معنویت در کار ۷۱
- نمودار (۴-۶): میانگین متغیرهای تحقیق ۷۱

فصل اول

کلیات تحقیق

